

BAKALÁŘSKÝ PROSEMINÁŘ IV

Metodologie ve společenských vědách

- Představuje soustavu poznatků o přístupech ke zkoumání jevů a procesů ve společnosti, o získávání a vyhodnocování poznatků, které pravdivě a co nejobektivněji odrážejí neustále se měnící realitu v podmínkách neustále se rozvíjející společnosti

Výzkum ve společenských vědách - rysy

- Systematičnost – logická návaznost jednotlivých kroků (od formulace VO až po interpretaci výsledků analýzy)
- Transparentnost – veřejnost procedur (mohu zvnějšku sledovat průběh řešení)
- Replikovatelnost – stejné výsledky
- Zaměřenost na konkrétní problémy - řešení jasně formulované VO v úvodu práce

Výzkum v sociálních vědách

- Multiparadigmatický obor – paradigma?
 - > kvantitativní vs. kvalitativní paradigma přístupu k sociální realitě a jejímu zkoumání
(pozitivistická vs. interpretativní pozice)
- Mohou existovat různé typy zkoumání, které vyžadují od výzkumníků různý přístup

Kvalitativní vs. kvantitativní paradigma

Kvantitativní – předpoklad objektivně existující, exaktními metodami poznatelná empirická realita nezávislá na jedincích

Interpretativní – realita průběžně vytvářena jednajícími individui, která v ní žijí a připisují jí významy

Kvalitativní vs. kvantitativní paradigma

Kvalitativní vs. kvantitativní paradigma

Kvantitativní – zkoumání větších celků, analýza hromadných dat, číselné vyjádření výsledků

Kvalitativní - zkoumání vedeno ve slovní podobě, snaha o proniknutí do hloubky tématu a interpretaci získaných charakteristik. Popis, který je plastický, výstižný a podrobný (“za čísla se ztrácí člověk”)

Výsledek: omezené informace o mnoha jedincích x mnoho informací o málo jedincích

- mohou se doplňovat

	Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Filosofické kořeny	- pozitivismus	- fenomenologie
Celková charakteristika:	- objektivní, kvantitativní metoda zaměřená na produkt (výsledek) činnosti	- subjektivní, kvalitativní metoda zaměřená na proces (průběh) činnosti
Cíl:	- získání objektivního výsledku (důkazu) - verifikovat teorie - testovat hypotézy	- výzkum přirozeného chování jedinců v přirozeném prostředí (z hlediska výzkumníka i zkoumaných jedinců) - získat vhled a porozumění - vytvořit novou teorii
Výzkumná orientace	- reduktivní zkoumání - tj. redukce reality na její vybranou část	- holistické zkoumání, tj. realita zkoumána v celé své šíři, z různých pohledů, s cílem výsledky těchto pohledů integrovat
Počet zkoumaných osob	- velká skupina osob - reprezentativní soubor	- konkrétní případ – žák, manažer, skupina osob
Průběh výzkumu:	- vychází z hypotéz, které plánovaně ověřuje, popírá a hodnotí - zjišťuje kauzální vztahy	- začíná bez hypotéz (apriori předpokladů) - shromažďuje obrovské množství údajů o chování lidí + zaznamenává, interpretuje - hypotézy se „vynořují“ teprve

		v průběhu
Postoj výzkumníka	- odstup od zkoumaných jevů, reality	- vstup do reality, kontakt s participujícími osobami
Techniky:	- ex-post-facto, experiment - výzkumník vybírá reprezentativní vzorek a určité proměnné (ostatní eliminuje) - řídí průběh experimentu (manipuluje s vybranými proměnnými dle předem stanoveného plánu)	- dlouhodobé pozorování + další techniky terénního výzkumu - kooperace výzkumníka s informanty bez zásahu do děje či manipulace s proměnnými - výzkumník nejčastěji účastníkem činnosti pozorované skupiny
Data, zpracování dat:	- čísla - převážně kvantitativní a strojové	- písemné (slovní) zpracování údajů - popis, analýza, interpretace
Výsledky:	- generalizace → vyvození zákonitostí	- vysvětlení chování lidí v určitém kontextu - návrh hypotéz
Hodnocení:	- statistické ověřování validity, reliability a efektivity	- interpretace údajů několika výzkumníky (zpravidla <i>triangulace</i>) - porovnávání podobných výzkumů, skupin, jedinců

Základní atributy vědecké práce

- Výzkumná otázka
- Práce s teorií
- Transparentní postup řešení výzkumného problému
- Vlastní analýza
- Interpretace výsledků

Výzkumné problémy

- Popisný výzkumný problém směřující k popisu reality, situace, jevu (Jaké jsou sociodemografické charakteristiky českých módních blogerek?)
- Výzkumný problém, který se ptá na vztah určitých jevů, faktorů, činitelů, vlastností apod. (Jaký je vztah mezi pohlavím youtuberů a počtem jejich followerů?)
- Kauzální výzkumný problém, který se ptá na příčinu, která vede k určitému důsledku

Výzkumná otázka

- V úvodu práce, vymezuje její cíl a typ
- Formulace na základě seznámení se s literaturou k tématu, které nás zajímá!
- Čím lépe vymezena, tím lépe se bude zpracovávat
- Ne banální, ne mravní a etické
- Jak se odehrává...Proč nastává...Co způsobuje...V čem se liší/shodují...
- Dílčí otázky

Library research

- Primární zdroje (první prezentace zjištění) – odborné články, závěrečné výzkumné zprávy, monografie...
 - Sekundární zdroje – učebnice, přehledové publikace, encyklopedie, slovníky
- > seznam titulů, rešerše – navázání výzkumu na současný stav vědění

Teoretická část

- Dosavadní stav poznání
- Definování základních pojmů (x všeobecně známé)
- Základ pro analytickou část – provázanost!
- **Teoretická část by měla být zaměřená a obsahovat pouze to, co je v analytické části skutečně použito**

Metodologie

- Popis použitých dat a nástrojů jejich analýzy
- Kvantitativní práce – charakteristika použitých dat a jejich zdroj, způsob jejich sběru
- Kvalitativní práce – logika výběru analyzovaných případů

- Operacionalizace – jak poznáme v empirické skutečnosti koncepty, s nimiž teoreticky pracujeme

je sexistická reklama efektivní?

Hypotéza

- Centrální úloha ve výzkumu
- Jde o podmíněné vysvětlení faktu/skupiny faktů nebo jevů
- Je vyjádřena v podobě podmíněného výroku o vztazích mezi dvěma nebo více proměnnými
- Formulována stručně, jasně, nedvojznačně a neobsahuje v sobě dvě nebo více alternativ (-> lépe rozdělit na několik dílčích hypotéz)
- Musí být ověřitelná! To předpokládá uchopitelnost odpovídajícími výzkumnými metodami a technikami

Hypotéza

- Některé české TV reklamy jsou sexistické.
- Většina respondentů považuje zkoumané TV reklamy za sexistické.
- 30% studentů považuje zkoumané TV reklamy za sexistické, ale přesto efektivní.

Hypotéza - proměnná

- Jev nebo vlastnost, která se ve výzkumu mění (nabývá různých hodnot neboli kategorií) – např. pohlaví, věk
- nezávisle proměnná (příčina nebo podmínka vzniku jiné vlastnosti/jevu)
- závisle proměnná – výsledek působení nezávisle proměnné
(sledovanost TV pořadů na základě věku, pohlaví, bydliště)
- Tvorba hypotézy vychází například z empirických poznatků, řady potvrzených hypotéz, znovuověřování teorie

Hypotéza

- Hypotéza je tvrzení. Vyjadřuje se oznamovací větou. Na konci výzkumu musíme toto tvrzení přijmout (je to pravda) nebo vyvrátit (není to pravda)
- Hypotéza vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými
- Hypotéza se musí dát testovat (empiricky zkoumat). Její proměnné se musí dát měřit nebo kategorizovat.
- Pokud se hypotéza nepotvrdí, pak to neznamena ostudu, ale aktivizující výzvu pro interpretaci této skutečnosti

Výzkumný soubor a jeho výběr

- Výsledky mají vždy jen pravděpodobnostní charakter a platí zpravidla jen pro prostředí, z něž pochází data
- Hrozí různá zkreslení
 1. redukce počtu pozorovaných proměnných
 2. redukce počtu analyzovaných vztahů mezi nimi
 3. redukce populace na vzorek
 4. redukce časového kontinua na jeden bod
- pravděpodobnostní charakter získaných poznatků!

Výzkumný soubor a jeho výběr

- Základní soubor (populace) – všechny prvky (osoby, situace) patřící do skupiny, kterou zkoumáme
- Výběrový soubor (výběr, vzorek) – určitá část prvků vybraná ze základního souboru, která základní soubor zastupuje (reprezentuje)
- Způsoby výběru – náhodný (“losování”), záměrný (snowball, kvótní), dostupný
- Velikost vzorku ovlivňuje objektivitu, validitu a reliabilitu výzkumu

Analýza a interpretace

- Aplikace teoretických konceptů
- Test hypotéz a interpretace výsledků
- Formulace teorií
- **Poté v závěru již žádné nové informace**

Výzkumné jednotky

- Jedinci (panel)
- Dokumenty různé povahy
- Skupiny (fanoušci, diváci...)
- Reklamní spoty
- Novinové titulky
- Organizace
- Jednotlivá média
- Facebook, mobilní telefon

Techniky sběru dat

- Pozorování (etnografické)
- Dotazování (rozhovor, dotazník)
- Dokumenty

Metody analýzy dat

- Analýza dokumentů
 - kvantitativní obsahová analýza
 - historicko-srovnávací analýza
 - lexikální, narativní, konverzační, semiotická, diskurzivní

Obsahová analýza

- Velké množství textů
- Analýza zobrazování témat/osob/jevů v různých sděleních
- Kodovací kniha
- Kategorie a proměnné
- Kodování
- intersubjektivita

Kvalitativní techniky

- Semiotická analýza – principy uspořádání textu a jeho význam (např. reklamní sdělení, značka, logo, obal)
- Historicko-srovnávací metoda
- Interpretativní čtení
- Zakotvená teorie
- Analýza diskurzu (interpretace textu v kontextu kultury)